

Maar, helaas, de sonde verleidt ook hier de bouwlieden vaak tot „knoeien“, dat een muur heet, wat geen muur is. En ook bij deeren bouw komen de looze schilders en de looze stucadoors opdagen, die aan wat niets is heel een schijnweten te geven.

Dan liggen er achter den loozen wand niets dan morsige doodsbeneden, maar zij pleisteren hem van buiten prachtig wit.

Of ook, er staan valsche profeten en looze leeraars op, die op een hollen wand de schoonste geïnte kalken pleisteren, en op de roode mense die uitlokkendste ornamenten schilderen, dat ge zoudt waanen een tempel van stavast en in heilig stermwind, die opkomt, heel dien loozen muur omblaast, en de eerste plasregen de beste al die schoone figuren morsig in elkaar doet vloeien.

Zoo doet de huichelaar het op de wanden van zijn eigen hart. Wie zich inbeeldt vroom te zijn en het niet is, pleistert met die looze kalk in de eenzaamheid. En wie het volk om zich heen misleiden wil, trekt die looze bepleisterde muren voor aller oogden op.

En daarom toont de Geest tegen al zulk onheilig bedrog. Tegen de witgepleisterde graven. Tegen de schijnvroomheid. Tegen den huichelaar. En zoo ook tegen de valsche profeten, die altoos pleisteren, maar met een kalk die vloes is.

Denk daarom echter niet, dat dit looze pleisteren altoos begint met den boosen lust om opzettelijk te bedriegen.

Een geest, dat er eerst tamelijk warm in zat, maar sinds verarmde, pleistert vanzelf met looze kalk, om zijn fatsoen op te houden.

Dan spaart men het uit den mond, om een schijn te redden, waaraan geen wezen meer beantwoordt, en men doet dit uit geoorloofd, uit begrip, uit betamelijk eergevoel.

Wie zich aldus nu ophoudt, staat hooger dan wie het opgeeft, en zich voor niets meer schaamt. En aan zulk een geest nu is telkens weer het volk des Heeren gelijk.

Het was eens rijk. Rijk gelijk dit volk alleen kan zijn, aan geestelijk goed. Maar sinds verarmde het. God klogt het met magerheid. En nu poogt het zich op te houden.

Die eerste aandrift is dan ook niet onheilig. Eer is onheilig, zijn schamtelooze, die zucht die dan vaak in veler spreken uitkomt, om de wonden bloot te woeien, en het kwaad nog erger voor te stellen dan het is.

Maar al is die eerste aandrift uit schamte voor God en menschen geboren, te lang kunt ge u niet ophouden, of er sluipit verzoeking in. De verzoeking om het opzettelijk anders en schooner voor te stellen dan het is.

Want gelukt het u eenmaal om door dien schijn te misleiden, dan dreigt het gevaar dat ge u aan dien schijn verzoekt, en nu, ziende, hoe ge door dat pleisteren u met een schoonen schijn kunt omringen, voor uw geestelijke armoede het oog sluit, en arm zijnde u inbeeldt dat ge rijk zijt.

Zoo raakt ge van uw God af, en klemt u vast aan wat geen wezen is.

Van zijn tempelruim daalt ge af naar den met looze kalk gepleisterden wand.

En die misleiding nu moet weerstaan. Daar moet tegen ingaan. Die looze wand moet ingetrapt, opdat het volk des Heeren tot nuchtere zelfkennisse kome.

Want hoe hard het ook zij, het bange feit ligt er nu eenmaal toe, dat het volk niets is, als de Geest niet werkt, en dat toch, vergeleken bij vroeger dagen, de werkingen van den Geest thans veel minder krachtig, veelzins zelfs zwak zijn.

Nu ligt dit aan Gods welbehagen. Hij is de Vrijmachtige, om een tijdlang zeer krachtig met zijnen Heiligen Geest in de harten te werken, en dan weer lange jaren zijnen Geest wel niet terug te trekken, maar dan toch veel minder overweldigend en bezielend te laten doorbreken.

Zoo is het eertijds gezeen.

Toen het Evangelie pas de wereld inging was de drijving des Geestes geweldig, en alles tinselde van leven, en blonk in liefdegans.

Maar nauwelijks is Constantijn, de keizer, Christen geworden, of de Geest trekt zich terug, en het leven der Christenheid wordt geestelijk zooveel armer.

Evenzo ging het in de dagen der Reformatie.

Aanvankelijk, in de dagen der martelaren, een zeer krachtige en zeer heldere doorwerking van den Heiligen Geest; maar nauwelijks is op de Synode te Dordrecht het pleit beslecht, of de werking des Heiligen Geestes neemt af, en de gemeente verarmt, en het volk des Heeren zinkt in.

En tot op zekere hoogte is het in onze eeuw op gelijke wijze gezeen. Eerst een krachtig reviel en allerwegen tekenen van een krachtige Geesteswerking. Maar sinds nam die werking weer merkbaar af, en werd de klacht algemeen over doofheid des geestes en misheid van toon.

En nu dit zoo is, mag dit niet achter looze kalk weggepleisterd, en moogt ge aan de valsche profeten die vrede, vrede roepen, het oor niet leenen.

Ja, ook al houdt ge u tegenover de wereld op, voor uw eigen hart en in den kring der broeders mag de droeve waarheid niet bemanteld.

Niet dat we daarom blind zoudt mogen zijn voor de kostelijke gaven, die de Heere nog onder zijn volk uitstrooft, of den dank zouden mogen inhouden voor zooveel geestelijke werkingen als Hij nog laat uitgaan.

Maar het feit blijft niettemin, dat er een dorst in ons leeft naar een veel krachtiger inwerking van den Heiligen Geest in ons eigen hart, in het hart onzer huisgenooten, en in het hart van al 's Heeren volk.

Ge zoudt willen zien glanzen die versche olie, waarmee de Heere soms het gelaat des harten overgiet. Ge zoudt in oog en stem iets heiligers willen zien tintelen. Het zou u zoo verwikken, als de gloed der liefde uitdreef naar sabbinding der harten. Ge zoudt stiller teederheid over conscientie willen ontdekken. Ge zoudt krachtiger doorbreking tot bekeering bij onze jongelingen en jongedochters willen zien. Ge zoudt wenschen dat er allerwegen mannen opstonden vol van kracht en des Heiligen Geestes. Ge zoudt allen arbeid in Christus' naam ondernemen willen zien vloten en gezegend voortgaan. I. e. w. ge zoudt het hemelche willen zien doorbreken te midden onzer aardche elendigheden.

En dat dit nu veelzins zoo niet is, dat stelt te leers; dat kan soms een ergernis voor het geloof worden; bij meer dan één bluscht het zelfs den geloofsmoed.

En toch veranderen kan die toestand niet, tenzij de inwerking des Heiligen Geestes weer krachtiger worde. Wordt die ons uit genade gegund dan komt al het overige vanzelf. Maar ook zonder dat kunt ge niet bouwen,

noch met uw looze kalk tooveren wat God u niet schonk.

Die krachtige inwerking en doorbreking van den Heiligen Geest is het eenige waaraan alles hangt; waaraan alles komt, en waaraan alles alles uitblijft.

En om die Geesteswerking nu wil uw God geheden zijn. Hij wil, zegt onze Catechismus zeer terecht, zijnen Heiligen Geest niet schenken, tenzij wij er Hem met hartelijk zuchten en smeken om aanroepen.

Dat hartelijk zuchten en smeken om de krachtige doorbreking van den Heiligen Geest, dat is het dan ook, waartoe het dan allereerst moet komen.

Daar moet ieder voor zich zelf mee beginnen, dat moet in de vergadering der geloovigen, en bij al den arbeid in Gods Koninkrijk worden voortgezet.

Uit de druppelen dier enkele gebeden moet een stroom worden, en met dien stroom moet 's Heeren volk zijn God aanloopen.

Niet alsof dat volk uit zich zelf kon bidden, want ook de Geest der genade en gebeden moet van Boven komen. Maar toch zij er een inwachten van zijn heil en een uitsien naar de Bergen van waar onze hulpe komen zal.

Een uitsien niet in een oordeelende, maar in een ootmoedige stemming des harten. In het besef, dat er iets is dat den Heiligen Geest verhindert om door te breken, en dat die verhindering des Geestes in 's Heeren volk zelf ligt, in zijn ongelooft, in zijn ontrouw, in zijn verzontheit, in onze persoonlijke en in onze gemeenschappelijke sonde.

E Voto.

Voor de vier deelen van *E Voto* zijn twee banden beschikbaar gesteld, zoodat beide malen twee deelen in één band worden gebonden.

Deze banden kunnen niet van linen, maar moeten van sterk leder zijn, en voorts dien stillen, deftigen vorm hebben, die bij zulk een werk past.

Zulke banden zijn gereed voor het eerste paar deelen. De banden voor de deelen III en IV worden gereed gemaakt en kunnen binnen enkele weken verzonden worden. Elke band kost één gulden.

Zij, die wenschen, dat deze band hun franco worde toegezonden, hebben zich daartoe aan te melden bij de Administratie van ons blad, onder overmaking per postwissel of in postzegels van f 1, voor elken band zonder aftrek van onkosten. Op enkele aanvragen zonder betaling worden geen banden verzonden. Ook de thans reeds bestelde banden worden dus niet geleverd, tenzij men vooraf daarvoor het geld zende. Om verwarring te voorkomen, kan van dezen regel in geen geval worden afgeweken.

Met het in de p hand zettende der deelen belast de Administratie zich niet.

Door onvoorziene omstandigheden werd een klein getal Ex. van deel IV nog niet verzonden. Zij komen echter hoogstwaarschijnlijk in het begin van de volgende week tot verzending gereed.

Voorts wordt herinnerd dat afzonderlijke deelen in geen geval geleverd kunnen worden.

De Administratie.

Amsterdam, 15 Nov. 1895.

Wij ontvingen ter plaatsing onderstaande Verklaring van den heer Lohman, met het Antwoord daarop van den heer Rutgers c. s.

Verklaring.

Het is mijnen ambigenooten Rutgers en Kuiper noodig voorgekomen, openlijk de redenen mee te deelen, waarom zij de medeverantwoordelijkheid voor de benoeming van de Commissie van Enquête op Seinpoot hebben aanvaard.

Zij vermelden daarbij, dat hun, bij zekere besprekingen in den kring van hoogleraren, gebleken is, dat er tusschen hen en mij een diepgaand verschil in beginsel bestond.

Er was, zeggen zij, groot gevaar ontstaan voor het bestaan eener universiteit die van giften van particulieren leeft, welke reeds, ten gevolge van mijne aanwezigheid aan de Vrije Universiteit, begonnen af te nemen. Er was onmiddellijk gevaar, dat de leefocht voor heel de Universiteit zou worden afgesneden.

Wat dit finantieel argument aangaat, merk ik alleenlijk op, dat de contributie in 1887 f 30375 hebben bedragen, en successievelijk gedaald zijn, totdat zij in 1891 f 28449, in 1892 f 28177, in 1893 f 26617 bedroegen. In 1894 — het eerste jaar waarin van onemigheid tusschen Dr. Kuiper en mij gebleken is — f 24338. Of nu deze laatste daling juist aan die onemigheid is toe te schrijven, waag ik niet te beslissen.

Alleen zij het mij geoorlooft, met verwijzing naar bedoelde verklaring, nu ook mijnerzijds het volgende te verklaren:

1°. Er hebben inderdaad enige besprekingen onder hoogleraren plaats gehad, die echter nog niet waren afgevoerd, en slechts strekten tot voorbereiding van een rapport aan den Senaat, zoodat een paar professoren, individueel, niet de minste bevoegdheid hadden of hebben om te spreken van een diepgaand verschil van gevoelens, en dan op grond van deze particuliere besprekingen hun ambigenooten te bemoeilijken, evenmin als zij bevoegd zijn hun opvatting van art. 2 der Statuten als authentiek aan te nemen, al hebben zij ook zelve dat artikel ontworpen, omdat dit artikel, evenals elk ander wetartikel, niet zich zelf en uit de statuten moet worden verklaard, maar niet uit de voor het publiek verborgen gedachten der ontwerpers; en zulke te minder, omdat ook ik tot het ontwerpen van dat artikel heb meegewerkt.

2°. Met geen enkel woord ben ik door mijne ambigenooten gewaarschuwd dat mijne beweringen, in eene bijeenkomst van hoogleraren geuit, mede den grondslag zouden innemen van eene tegen mij gericht openlijke actie.

3°. Er is door mij niet het geringste tegen spoedige en snelle afdoening van de quaestione punten in den weg gelegd, en er is dus geen enkele reden om te onderstellen, dat besprekingen en onderhandelingen zijn over meerdere jaren zouden hebben uitgesteld! Ook zonder

de Commissie van Enquête zou de zaak even spoedig geloopt hebben als thans, en zou, zoodra in den Senaat gebleken ware van een diepgaand verschil van gevoelens, het Curatorium, gesteld dat dit daarbij niet aan mijne zijde stond, mij hebben kunnen uitnodigen om mijn outslag te vragen. Want alleen aan het Curatorium, niet aan mijn ambigenooten, komt een oordeel over mijn onderwijz toe. Dat, naast dien Senaat en Curatorium, ook nu nog eene Commissie van Enquête bestaat, waarvan ten hoogste twee leden geacht kunnen worden enige mate over de betekenis van dat „diepgaand verschil“ met eigen oogen te kunnen oordeelen, bespoedigt niet, maar vertraagt, den loop der zaak.

4°. De Commissie van Enquête is in geen deelen in het leven geroepen naar aanleiding van een buitenaf geheel onbekende discussie, maar naar aanleiding van door mij openlijk uitgesproken gevoelens, over welke, indien zij verkeerd waren, het Curatorium had te oordeelen. Met de discussien in de vergaderingen van hoogleraren gevoerd, had dus de Commissie van Enquête niets te maken.

5°. Tot mijn groot leedwezen geven de beide hoogleraren het onderwerp, waarover in de vergaderingen van hoogleraren gedeelteerd is, niet juist weer. Dat onderwerp luidde geenszins: „Wat wag men moet inslaan om tot de juiste kennis te komen van de gereformeerde beginselen“, maar geheel anders. De inleiding van het getrukt stuk, dat tot grondslag van de discussien was gelegd, luidde als volgt:

„De ondergetekende ontvingen in opdracht, een schema in gereedschap te brengen, dat als leidraad zou kunnen dienen voor de bespreking van de betekenis, die in Art. 2 van de Statuten der Vereeniging voor H. O. op G. G. voor ons Hooger Onderwijs in het gemeen, en voor de afzonderlijke vakken in het bijzonder, zij toe te kennen aan de in dit artikel voorkomende uitdrukking: de Gereformeerde beginselen. Daar echter de uitgebreidheid van dit onderwerp h. i. splitsing noodzakelijk maakte, achten zij zich voor ditmaal te moeten bepalen tot het ontwerpen van een schema voor de methodologie van deze beginselen. En dat wel een schema voor zoodanige bespreking, dat voortaan zou afgesneden worden de noch universitair, noch wetenschappelijk te rechtvaardigen toestand, dat elk hoogleraar zich, geïsoleerd, een denkbeeld van deze beginselen vormde; en daarentegen de eenig gewettigde toestand voorbereid, waarin de gezamenlijke hoogleraren, op grond van gemeenschappelijk onderzoek, althans van eenzelfde grondbeschuwing over de betekenis der gereformeerde beginselen, bij hun onderwijs zouden uitgaan.“

Hieruit blijkt ten duidelijkst, dat het te doen was om elk der hoogleraren te binden aan eene zoodanige opvatting van Gereformeerde beginselen, als de hoogleraren gezamenlijk zouden meenen te moeten vaststellen.

Het is tegen dien aangelegden of aan te leggen band, en geenszins tegen het inslaan van zekeren weg, dat ik, op grond van mijne gereformeerde beginselen, mij ten stelligste heb verzet.

Het is natuurlijk altijd mogelijk, dat mijnerzijds de bedoeling van de stellers van het bewuste stuk niet is begrepen; maar dan schijnt het mij te betreurenswaardiger, dat men, zelfs nog voor het einde der onderlinge besprekingen af te wachten, meegewerkt heeft tot openbare bespreking en alzoo tot publicering van het „diepgaand verschil“. Door die „versnelde beëindiging van het geschil“ heeft men wellicht eenige contributien gered, maar, althans voorloopig, de juridische fieniteit verwoest.

Aan de bladen, die de verklaring van de heeren Rutgers en Kuiper hebben opgenomen, verzoek ik beleefdijk ook deze verklaring te willen overnemen.

A. F. de SAVORNIN LOHMAN.

9 November 1895.

Het antwoord hierop luidt aldus:

Antwoord.

Op bovenstaand schrijven van den heer Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman, hebben de ondergetekenden de eer het hier volgende aan te teekenen.

1°. Dat de financiën achteruitliepen „tengevolge van de aanwezigheid (van den heer Lohman) aan de Vrije Universiteit“, staat in hunne „Verklaring“ nergens.

2°. Dat in de Enquête-Commissie „hoogenstens twee leden“ zouden zitten die „eenigermate“ tot oordeelen bevoegd waren, is eveneens eene verklaring, die zij voor rekening van den heer Lohman moeten laten.

3°. Wat de daling der inkomsten betreft merken wij op, dat de aankomst der geschenken in 1892 op de jaarvergadering te Groningen ligt, en dat sinds dien tijd de contributie van f 28,177 op f 24,338, d. i. met bijna f 4000 gedaald zijn, d. i. met niet minder dan *in zevente*.

4°. Ongewisseld waren de besprekingen onder de hoogleraren nog niet geëindigd. Integendeel ze waren pas begonnen. Maar overmits bij dat eerste begin de keuze moest bepaald van den weg dien men had in te slaan, wist men, zoodra de één noordop wandeelde, en de ander zuidwaarts afloeg, vooruit, dat men niet elke nieuwe draaglijn steeds verder van elkaar afging. Als de één gaat zitten in den trein die naar Berlijn stroomt, en de ander neemt plaats in de boot die op Londen vaart, behoeft geen bericht van aankomst ingewacht, om met volkomen zekerheid te weten, dat beiden niet op dezelfde plaats kunnen arriveren.

5°. Wat hunne bevoegdheid aangaat, veroorloven zij zich de opmerking, dat zij als medelidsters en leden der Vereeniging het recht en den plicht hebben, om voor het behoud der Universiteit te helpen waken.

6°. Dat de volledige bespreking in den gewonen gang jaren zoude gevorderd hebben, staat voor hen vast. De bespreking van de enkele vraag, hoe men tot de kennis der Gereformeerde beginselen kon geraken, is op 2 Februari 1895 begonnen, en eerst op 11 October ten einde gebracht. Hiermee nu was nog slechts een eerste, kleine stap op den langen weg gedaan. Daarop moest het onderzoek volgen naar de Gereformeerde beginselen in het algemeen, zoo formeel, als materieel; eerst daarna kon het onderzoek worden ingesteld voor de enkele faculteiten; en voorts voor de enkele vakken; om dan natuurlijk ten slotte nog de methode van het wetenschappelijk bewijs aan de orde te doen komen. Hoe nu deze omvangrijke arbeid, een commissariaal en in den Senaat, en met Curatoren, vooral zoolang de meeningen zoo principieel tegenover elkander bleven staan, binnen minder dan twee à drie jaren zou kunnen voltooid zijn geworden, verklaren zij niet te verstaan.

7°. De uitspraken van den heer Lohman over zijne opvatting van de beginselen en van het onderwerp, waartegen de verzoekers om Enquête bezwaar hadden, waren van dien aard, dat on-

dergeteekenden zich nog langen tijd aan de mogelijkheid vastklemden, of zij misschien het gevolg konden zijn, niet van verschil in beginsel, maar van misverstand. In het licht daarentegen van de gehouden besprekingen werd het voor hen volkomen duidelijk, dat dit een illusie was, waaraan men zich niet langer mocht overgeven; en uit dien hoofde misten zij den moed, om langer in afwijzenden zin te adviseeren.

8°. De opmerking dat zij het onderwerp in bespreking niet juist zouden hebben weergegeven, moeten zij ten stelligste weerspreken. Een reeds aangekondigde Publicatie van den Senaat ontslaat hen intusschen van de moeite, dit nader aan te toonen. In de stellingen, die publiek zullen worden gemaakt, wordt uitsluitend gehandeld van de wetenschappelijke methode om tot de kennis der Gereformeerde beginselen te geraken, en de zinende waarop de heer Lohman zich beroept, spreekt alleen van eenheid in de grondbeschuwing.

Op dit punt is, voor wie goed leest, zelfs geen verschil van gevoelens mogelijk.

De band, die aangelegd werd, was uitsluitend de band van Art. 2 der Statuten, op wetenschappelijke wijze verklaard.

En ten 9°. merken wij op, dat er door hen uitdrukkelijk op gewezen is, hoe eene Commissie van Enquête allereerst tot taak had, niet om den heer Lohman „te bemoeilijken“, maar om te beproeven, of het geschil niet in der minne uit den weg ware te ruimen.

Zij leggen hierop nogmaals al den nadruk dien de zaak verdient.

Dat de Commissie van Enquête zich thans niet meer in de mogelijkheid bevindt, om dit schoone doel te bereiken, is h. i. uitsluitend te wijten aan het geheel valsche licht, waarin sommigen de Commissie van Enquête geplaatst hebben, en niet minder aan de overhaaste publicatie van den heer Lohman en zijn nu reeds, eer de Commissie handelen kon, genomen besluit.

Er was periculum in mora. Daarom moest het dreigende gevaar door versnelling van het proces worden afgewend, en alsoo een oplossing van het geschil gezocht, die zij van ganser harte, mits het beginsel ongedeerd bleef, in vredelevenden, d. i. hier behoudenden zin, wenschten.

De bladen, die de tegenverklaring van den heer Lohman overnemen, zullen wel zoo goed zijn, ook dit Antwoord daarop aan hun lezers mede te deelen.

F. L. RUTGERS.

A. KUYPER.

Amsterdam, 14 November 1895.

Tweede tegenspraak.

De tweede tegenspraak waarin de geachte schrijver van het Antwoord aan de Commissie van enquête onze redactie poogt te verwikelen, betreft de Commissie van enquête.

In de Heraut namelijk van 16 Juni j.l. wezen we op een Commissie van enquête, als het gereede middel om den te gespannen toestand te ontspannen; en hierna de nu in strijd, zouden we in de Heraut van 24 Februari geleerd hebben, dat zulk een Commissie niet mocht worden benoemd, alvorens de zaak door heeren Curatoren en Directeuren afgehandeld was.

De vraag rijst alzoo: Is metterdaad onze verklaring van 24 Februari in strijd met hetgeen we 16 Juni schreven, of met hetgeen onze Hoofddirecteur op de Jaarvergadering als Voorzitter over deze zaak sprak? Wat schreven we op 24 Februari?

Zie het hier:

„Een geschil gelijk thans rees is op zichzelf niet onnatuurlijk. Just waar men, als Universiteit, een vast beginsel belijdt en uit dit beginsel wil leven, is verschil over de betekenis en de toepassing van zulk een beginsel niet alleen denkbaar, maar kon tot op zekere hoogte zelfs niet uitblijven.“

Just daarom echter is het steeds eisch, dat zulk een geschil met manlijken ernst, maar ook met wederzijdsche waardeering, en met voorzichtigheid waardigheid worde uitgestreden.

Vooraf de vraag, of het Staatsrecht aan onze Universiteit geheel en uitsluitend, op den grondslag der Gereformeerde beginselen, wordt opgebouwd, is, dat spreekt vanzelf, van het hoogste gewicht, en het is ten volle begrijpelijk, dat ook de Leden der Vereeniging zich vooral voor deze vraag interesseeren.

Dit mogen ze niet alleen doen, maar het is zelfs hun plicht.

Intusschen vergete men niet, dat de Leden zelve tusschen zich en de Hoogleraren het College van Directeuren hebben geplaatst; en dat Directeuren, op last der Leden, in het bijzonder het College van Curatoren met het toezicht op het Universitaire onderwijs belast hebben.

In de eerste plaats dient derhalve een geschil, als nu opkwaam, door deze Colleges te worden behandeld, en, eerst waar deze Colleges in gebreke bleven, zouden de Leden de Directeuren interpellieren moeten.

Hierbij overhaaste men intusschen niet.“

Hier werd alsoo een poging aangewend, om de publieke discussie over deze netelige zaak te temperen, en aangedrongen op het geven van tijd, om binnenskamers de zaak tot oplossing te brengen.

Iets wat ten overvloede blijkt uit wat in datzelfde artikel staat:

„Op haar beginsel moet onze Universiteit natuurlijk onverwilt staan. Daarop mag niets toegegeven. Daarvoor hebben we allen te bidden.“

Dit beginsel belijden we als de waarheid Gods. Maar eer zij die te oordeelen hebben, duidelijk weten, en in hoe verre het eisch van het beginsel is, en in hoeverre het gegeven onderwijs aan dien eisch al dan niet voldoet, is een zeer uitgebreid onderzoek noodig.

Ginne men daarom hun, wien zulks aangaat, voor dit ernstig onderzoek, althans tot aan de jaarvergadering, den noodigen tijd, en trede men van de zijde der Leden eerst dan nader op, indien overhoort blijken mocht, of dat het geschil voor bijlegging onvatbaar was, of dat de ten deze gestelde machten in de ernste opvatting van haar taak te kort schoten.

Daarom deden ook wij duver tot dit geding het zwijgen, en we hopen dit te blijven doen, zoolang de o. l. onmisbare periode voor degelijke onderzoek en gereede beslechting niet is afge-loopen.“

En hiertusschen in werd nu, ter onder-richting, de opmerking gemaakt, dat de be-handeling van zulk een zaak in de eerste

plaats bij heeren Directeuren en Curatoren thuis hoort, en dat eerst wanneer deze in gebreke bleven of misdeden, de leden deze Heeren zouden hebben te interpellieren.

Interpelleren nu beteekent, juist zoodals de geachte schrijver het elders omschrijft, dat de leden in de eerste plaats, zoo zij meenden dat het Curatorium zijn plicht niet deed, dat college hadden moeten aanklagen, of liever nog hadden moeten beginnen met het vragen van inlichtingen“.

Dat is interpellieren.

Indien Curatoren onder het vermoeden komen van niet te handelen, waar ze handelen moesten, of van verkeerd te handelen, dan beginnen de leden met hen te interpellieren, d. i. om inlichtingen te vragen, en zijn die niet voldoende, dan spreken ze door een motie een votum van afkeuring of wantrouwen uit.

Zoo leeraarden we het op 24 Februari, en zoo leeraarden we het nog.

Maar elieve, welke strijd bestaat er dan nu tusschen dat advies, en ons nader advies van 16 Juni?

Die strijd zou er, ja, geweest zijn, indien we op 16 Juni hadden geschreven: „Er is wel geen vermoeden, dat Curatoren hun plicht niet doen. Maar toch is het geraden thans reeds heeren Curatoren te interpellieren. Desnoods een motie voor te stellen. En door die motie aan heeren Curatoren het vertrouwen op te zeggen“.

Hadden we in dien zin dan ook geschreven, natuurlijk dan waren we in lijnrechte tegenspraak gekomen met ons schrijven van 24 Februari. Toen toch maanden we, om hiertoe nog niet over te gaan, als voorbarig en nog niet aan de orde.

Hiervan echter staat in ons advies van 16 Juni niets. Er staat juist het tegendeel.

Heel de strekking toch van ons artikel van 16 Juni was, om een voorbarig interpellieren te voorkomen en juist het voorstellen van een motie af te snijden.

Lees slechts:

„Tot het spreken over hetgeen voorkomt in het Jaarverslag en tot het geven van consideratie en advies over andere zaken, zijn natuurlijk alleen de leden en begunstigen gerechtigd. Niet de toehoorders.“

Deverlangd kan men zelfs bij eenige bespreking de toehoorders doen weggaan om alleen met de leden te vergaderen.

En komt er nu op deze of andere wijze, bij de behandeling van het Verslag, iets ter sprake, dat betrekking heeft op de handhaving van Art. 2 der Statuten, dan wijst Art. 11 van het Reglement voor de vergadering, duidelijk den weg aan, die alsdan bewaard moet worden.

Er mag dan over zulk een onderwerp geen motie worden voorgesteld, noch enig ander soortgeestig besluit door de vergadering worden genomen.

Dit ware ook gansch verkeerd.

Immers dit zou allicht tot een overhaast, onvoorbered, en daarom betreurenswaardig debat en besluit kunnen leiden“.

Dit woord strekte dus om alle interpellatie, en wat daaruit in den vorm van motie volgen zou, zoo sterk mogelijk te ontraden. Juist conform ons artikel van 24 Februari.

En daarop nu volgt, dat het gevaar dat in zulk een interpellatie en motie kan schuilen, juist onderzagen is in het Huis-houdelijk Reglement, doordien de mogelijkheid is opengesteld om een Commissie van enquête te benoemen.

Er volgt toch:

„Om dit te voorkomen is daarom opzettelijk bepaald, dat men, in zulk een geval, niet anders doen kan, dan besluiten tot het benoemen van een Commissie van enquête“.

En nogmaals staat duidelijk aan het slot:

„Dit alles is met opzet en bedachtsaamheid aldus geregeld, om eenzijdigheid in niets de rechten der leden te verkorten, waar ze voor de zuiverheid der beginselen wenschen op te komen, maar ook anderzijds de rechten der Directeuren, Curatoren en Hoogleraren niet prijs te geven aan een overhaast, na allicht wild debat, genomen besluit.“

Alle twijfel zelfs is hier alzo afgesneden.

Ons artikel van 16 Juni bedoelde niet tot een interpellieren van heeren Curatoren aan te sporen, maar juist om het te ontraden, en zulks wel door aanwending van het middel dat opzettelijk was aangewezen, om al zulke voorbarige handelingen door interpellatie of motie te voorkomen.

Ook hier blijkt derhalve de onderstelde tegenspraak op niets anders te rusten dan op een vermissing van den geachten schrijver.

Hij waande dat het benoemen van een Commissie van enquête een soort interpellatie was, en hij lette er niet op, hoe het eerste juist was aanbevolen, om het tweede te voorkomen.

Slechts zij te zijner verontschuldiging gezegd, dat die averechtsche opvatting van zulk een Commissie van enquête niet alleen bij hem bestaat.

Meerdere hebben met hem, gansch verkeerdijk, de zaak zoo opgevat, alsof de benoeming van een Commissie van enquête zich vijandig richtte tegen het Curatorium.

Men zag er in een derde rechtinstantie. Eerst de Curatoren. Dan de Directeuren. En boven deze weer de Commissie van enquête.

Toch is dit ganschelijk mis gezeen. Ware dit toch de bedoeling geweest, dan had de „Commissie van enquête“ in de Statuten moeten geregeld zijn. In die Statuten toch en nergens elders, zijn de rechten geregeld.

Daaraan echter is niet gedacht.

De Commissie van enquête is geregeld in het Huis-houdelijk Reglement der vergadering.

Ze kan dus niet anders zijn, dan een maatregel van orde, om de handeling der vergadering te leiden en effect te doen sorteren.

Allerlei kan hiertoe aanleiding geven. En wel in de eerste plaats de noodzakelijkheid om een onderzoek dat langs den formeelen weg eindeloos zou duren, te be-